Střítež nad Ludinou

Kraj: Olomoucký
Okres: Přerov
Správní obvod: Hranice
GPS souřadnice: 49.609338N, 17.738908E
Nadmořská výška: 338 m n. m.
První pís. zmínka: 1412 (612 let)
Počet obyvatel: 891
PSČ: 753 63
Adresa URL: www.striteznl.cz

Historie obce Střítež nad Ludinou

Nejstarší stopy přechodného osídlení asi před 5000 lety dokumentují nálezy kamenné industrie tj. čepelí, nožíků, sekeromlatů jak v dolní části obce, tak v horní trati Hory. Vlastní plánovité založení osady "lánové obce" spadá do údobí tzv. Velké kolonizace, kdy hranický kraj byl klášterním majetkem - nejprve benediktinů v Rajhradě, později premonstrátů na Hradisku v Olomouci.
Asi v polovině 12. století (snad 1169) pověřil olomoucký kníže Fridrich benediktiny kolonizací i rozsáhlého pohraničního hvozdu, severně od trhové osady Hranic. Úkol byl svěřen mnichu Jiřímu (Jurikovi), který začal seskupovat obyvatele žijící posud v roztroušených enklávách do větších celků - osad.
Název obce Střítež má několik variant. Nejběžnější pochází od slova rákos "Třtí" (Třítěž, později Střítež). Poukazuje na vlhká místa porostlá třtím - rákosem. Nové výzkumy ale upozorňují na fakt, že obce a osady (včetně zaniklých je jich asi 30) Střítež leží většinou na místech, která nejsou charakteristická pro výskyt rákosí a kloní se k jiným verzím původu jména. Poslední verze určuje nejpravděpodobnější variantu od staročeského „střietež", původně rodu žen-ského, což je jméno místa činnosti od slovesa střieti (přítomný čas: stru, střeš, stře) v jeho významu „kácet stromy, vytvářet mýcením lesa volné prostranství".
První písemná zpráva o obci je až z r. 1412, kdy střítežský fojt je ručitelem bělotínskému fojtu (což by svědčilo o jisté zámožnosti střítežského fojta), tedy delší době osídlení vesnice. Nález užitkové keramiky na hřbitově však posouvá existenci osady o 150 let dříve do r. 1262. Podobně i starý kostelík na hřbitově stavěný z kamenů "kladených na sucho" a orientovaný východ - západ potvrzuje stáří osady.
Další slibný rozvoj obce po celkovém pokojném údobí vlády Karla IV. je již narušený husitskými bouřemi. Roku 1427 se Hranic zmocnil Jan Ctibor Tovačovský z Cimburka. Z města na venkov se šíří učení husitské. Války českouherské připomínají ve Střítěži traťové názvy "Púště" tj. pozemky, jež zbyly po opuštěných usedlostech, když se Moravskou branou přehnala vojska. V letech 1499 - 1516 zaniká severně od Hranic pod Střítěží osada Šovejdy a objevuje se nová ves Olšovec (Zpravodaj Hranice 1984: Z dějin osídlení Hranicka-J.a M.Mikulíkovi). V držení hranického panství nastala změna. Klášter Hradisko zůstal věrný českému králi Jiřímu z Poděbrad. Proto byl uherskými výpady zruinován, upadal do dluhů a byl donucen k odprodeji hranického panství zástavnímu držiteli Janu z Pernštejna r. 1499, jak je uvedeno v Zemských deskách. Tehdy se připomíná ve Střítěži fara v té době neobsazená. Doba Pernštýnů je zlatým věkem města i venkova. V Hranicích nastal rozkvět řemesel, obchodu, na venkově probíhá dosídlování, šíří se rybnikářství. Pod Střítěží byly založeny tři střítežské rybníky, které dnes již bohužel neexistují.

Z r. 1530 je první Třeboňský urbář, soupis střítežských usedlíků (rodin) i povinnostmi k vrchnosti. Ze střítežských jmen sahajících do současnosti je uváděn Václav Šatánek na č. 13 (nejstarší střítežský rod na původním statku). Druhý urbář "Kropáčů" z r. 1569 zaznamenává 48 usedlých i s fojtem. Uvádí již přesný soupis platů a různých dávek vrchnosti. Druhá polovina 16. století znamená na Hranicku stagnaci - zhoršení poddanských poměrů, zvláště za posledních majitelů tj. pověstného Žampacha a Václava Mola z Modřelic, protestanta a významného činitele ve stavovském povolání. V těchto dobách se v naší oblasti šířila jednota moravských (českých) bratří, mezi lidem oblíbena. Z německé strany přicházel protestantismus, dochází k náboženským střetům. Nepříznivě se začaly vyvíjet národnostní poměry. V období předbělohorském silně pokročilo poněmčování.
Po stavovském povstání, bitvě na Bílé hoře (r. 1620) bylo hranické panství Václavu Molovi zabaveno a uděleno kardinálu Ditrichsteinovi za věrnost císaři. Předchozí útrapy obyvatelstva, způsobené průtahy vojsk jak cizích, tak císařských a obyčejně spojené s drancováním a vydíráním zapříčinily, že ukvapená rekatolizace narazila na odpor. V Hranicích propuká několikrát "rebélie" - povstání jež končí ve městě krvavou exekucí (r. 1627). Soužení lidu je znásobeno třicetiletou válkou. Obec Střítež přímo netrpěla bojovými akcemi, ale zato častými vojenskými přesuny. Opět důkazy - náhodné nálezy pobytu švédských vojsk - "kutí" z vozu, podkovy apod. Při reorganizaci církevní správy (r. 1627) byly české obce Střítež, Jindřichov, Olšovec, Partutovice, Nýdek (Nejdek, dnes součást Bělotína) přifařeny k bělotínské faře, kde byly pro ně založeny matriky a to odděleně pro české a německé obce.
Ke znovuobnovení duchovní správy dochází ve Stříteži až v r. 1767 spolu se založením školy.
Nejdůležitější události v datech 18. a 19.století:
1751 počátek soukromého vyučování ve škole
1767 obnovení duchovní správy a založení farní školy. První direktor - učitel Jan Trnka
1771 zrušení nevolnictví Josefem II. a zmírnění roboty
1772 postavení fary v empírovém slohu
1781 katastrofální povodeň. Ve vlnách Ludiny zmizela 1/3 obce.
1786 postavení první školy na č. 87 a přiškolení Olšovce
1822 postaven a vysvěcen kostel sv.Matouše v empírovém slohu
1835 postavena škola č.104 (demolice v r.1992)
1848 zrušení roboty a dalších povinností k vrchnosti
1866 obec postihla cholera, zemřelo 33 osob
1870 začíná vlna vystěhovatelství z obce do Ameriky - stěhování do USA - Texasu zapříčinila hospodářská krize a nezaměstnanost. Střítežští rodáci v USA zvláště budovali v českých osadách školy, kostely, zakládali charitativní spolky.
1893 postavena škola č.120, založení farní knihovny, čítárna
1892 založení hasičského sboru
1893 zřízení pošty
1895 přeložení silnice
20.století:
1901 Požár posledního střítežského větrného mlýna na "Vrší"
1914 První světová válka. Povoláno na 200 mužů, 27 se nevrátilo. Dva se zúčastnili bitvy u Bachmače. V československých legiích bojovalo 6 mužů.
1919 I. obecní volby - 15 členů obecního zastupitelstva ze 3 politických stran: agrární, lidové a

socialistické. Starostou byl zvolen František Jordán.č.17
1921 Založena tělovýchovné jednoty Sokol a Orel - intenzivní rozvoj osvětové činnosti
Založení občanské záložny
Zřízení četnické stanice v č.129
Provedeno 1.sčítání lidu v ČSR. V obci 893 obyvatel ve 138 obydlených domech
1924 Pořízení obecní kroniky
1927 Zahájení autobusová doprava do Hranic
1928 Pomník T.G.Masaryka a zároveň památník obětem První světové války
1931 Z částečné parcelace velkostatku hraběnky Althanové zakoupen les v Okrouhlíku
1932 Provedena elektrifikace obce.
Postaven Lidový dům (Orlovna) - současná budova kina a obecního úřadu
1937 Postavena Sokolovna
1938 Mnichovský diktát, postoupení pohraničí - Sudet. Zabrán byl i Střítež. V říjnu t.r. podaly české obce protest s podpisovými akcemi občanů pro navrácení obce do republiky. Dne 24.11. je obec Střítež ze záboru propuštěna.
1939 Vyhlášen Protektorát. Převedena měšťanská škola z Potštátu do Stříteže n. L. Údobí německé okupace je poznamenáno národnostním útiskem. Stavební i hospodářská činnost podřízena Hitlerovým válečným plánům.
1945 Ukončení 2.svět.války. Velká naděje pro soužití se Sovětským svazem.
Prvním předsedou MNV je Josef Klumpar č. 133 (KSČ)
1948 Nástup komunistů do vedení státu i obcí.
Zklamání v padesátých letech - politické, hospodářské ovládnutí Sovětským svazem, nucená kolektivizace (zakládání JZD), perzekuce a pro-následování občanů i jejich dětí pro jiné politické smýšlení, pro náboženství, za "kulactví". Kulturní činnost obce pouze "v duchu vládnoucího politického smýšlení".
1968 "Pražské jaro" - naděje na zlepšení situace a obnovení demokracie, která byla zmařena vpádem vojsk spřátelených armád pod velením Sovětského svazu. Ve Stříteži v lese "Háj" byla utábořena vojska Sovětské armády po dobu dvou měsíců.
1989 "Sametová revoluce" 17.listopadu v Praze, později po celé republice. Vznik "Občanského fóar" - ve Stříteži rovněž. Začátek opětného budování demokracie
1990 1.svobodné volby. Obecní zastupitelstvo 15 členné s 5 člennou obecní radou. Návrat k funkci starosty obce.
1994 Udělen znak obce
1995 Udělen prapor obce
1995 Dokončena stavba nové budovy základní školy
2003 Dokončena stavba vodovodu v obci
2006 Obec byla vyhlášena Vesnicí Olomouckého kraje roku 2006 a získala druhé místo v celostátním kole soutěže Vesnice roku. Starosta obce byl přijat na Pražském hradě prezidentem republiky, předsedou vládu a předsedou senátu PS Parlamentu ČR. Obec získala stříbrnou pamětní medaili 10 let českého Senátu.